

S t a n o v i s k o

**v zmysle čl. I § 6 ods. 12 zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky
a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 152/2017 Z. z.**

**k uzneseniam Súdnej rady Slovenskej republiky č. 174/2018, 175/2018, 176/2018,
177/2018 a 178/2018
z 24. septembra 2018**

Uznesenie č. 174/2018

Súdna rada Slovenskej republiky (ďalej len „súdna rada“) konštatovala, že návrh JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. a doc. JUDr. Jozefa Vozára, CSC. ktorým navrhli doplniť Čl. I. výkladu o poslednú odrážku: *„ - základným diferenciačným kritériom pre posúdenie vhodnosti alebo nevhodnosti vzťahu medzi sudcom a advokátom je charakter a intenzita tohto vzťahu. Čím viac osobný (a nie čisto profesionálny) je tento vzťah, a zároveň čím je intenzívnejší (napríklad z hľadiska frekvencie vzájomných kontaktov), tým väčšie je riziko, že obava iného účastníka z nedostatku nestrannosti sudcu bude objektívne odôvodnená.“* nezískal dostatočný počet hlasov na doplnenie do návrhu výkladu Zásad sudcovskej etiky.

Odôvodnenie odlišného stanoviska

Sme presvedčení, že všeobecné diferenciačné kritérium, ktoré sme navrhli, sudcom mohlo pomôcť identifikovať, kedy by vzťahy s advokátmi mohli byť považované za problematické. Vo všeobecnosti „charakter a intenzitu vzťahu“ používa ako diferenciačné kritérium nielen Najvyšší súd SR, ale aj ESĽP (napr. Pullar v. United Kingdom). Aj z judikatúry týchto súdov vyplýva, že čím osobnejší je vzťah sudcu k advokátovi a čím vyššia je frekvencia ich kontaktov, tým väčšie je aj riziko pre vnímanie nestrannosti. Považovali sme preto za užitočné takéto kritérium výslovne upraviť v stanovisku súdnej rady.

Uznesenie č. 175/2018

Súdna rada konštatovala, že návrh JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. na vypustenie v Čl. I., z odrážky č. 7, časti textu: „*spoločné členstvo v športovom či v spoločenskom klube a pod.*“ a vypustiť vetu: „*Ak sú tieto vzťahy dlhodobej povahy, ústia nezriedka do menej formálnych stykov medzi aktérmi. Výnimkou nie je tykanie, priateľské posedenie, spoločný obed, či večera alebo spoločné aktivity (kultúra, šport a pod.);*“ nezískal dostatočný počet hlasov na vypustenie z návrhu výkladu Zásad sudcovskej etiky.

Odôvodnenie odlišného stanoviska

Zásadne nesúhlasíme s tým, aby súdna rada v interpretačných pravidlách zavádzala princíp, že dlhodobé, neformálne vzťahy medzi sudcami a advokátmi vrátane spoločných športových aktivít, členstiev v športových kluboch, spoločných posedení, obedov a večerí, sú bez ďalšieho bežné a akceptovateľné.

Vypustením takýchto príkladov z textu stanoviska sme chceli dosiahnuť, aby to nemohlo byť považované za bežné a akceptovateľné len preto, že na Slovensku sa takmer všetci so všetkými poznáme. Chceli sme dosiahnuť, aby to akceptovateľné nesmelo byť. Ak totiž slovenská justícia čelí tak masívnej nedôvere verejnosti, že opakovane obsadzuje posledné priečky v rámci celej Európskej únie (priemer dôvery v krajinách EÚ je 65%, najviac dôveruje justícii verejnosť vo Švédsku 82%, pre porovnanie v USA je to 70%), je našou povinnosťou urobiť všetko preto, aby verejnosť mohla uveriť tomu, že občan je ten, o koho súdna moc stojí, aký máme o sebe obraz a ako zaistíme jeho práva.

Sme presvedčení, že vyššiu dôveru by sme mohli dosiahnuť aj spresnením a sprísnením etických štandardov sudcov, aby postupne prestali byť vzťahy sudcov a advokátov vnímané ako priestor na vybavovanie výsledkov súdnych sporov. Sudca nielenže musí byť nezávislý a nestranný, ale musí sa tak aj javiť. Sme si istí, že pri liberalizácii vzťahu sudca/advokát spôsobom presadeným väčšinou v súdnej rade môže verejnosť sudcov vnímať ako nezávislých a nestranných? Môže im dôverovať? Sme presvedčení, že súdna moc má veľmi špecifické postavenie aj preto, že sa nezodpovedá v pravidelných intervaloch volieb

svojmu pôvodcovi, teda občanom. Neprechádza touto a ani inou skúškou dôvery. Zároveň v etických kódexoch v zahraničí býva dôvera verejnosti v súdnictvo uvádzaná ako jeden z najkľúčovjších dôvodov definovania požiadaviek na správanie sudcu. Vysoké nároky na správanie sudcov sú považované za nevyhnutnú kompenzáciu veľkej miery nezávislosti, ktorá bola sudcom poskytnutá. Dôvera verejnosti je považovaná za základný kameň skutočnej sudcovskej nezávislosti. Sudcovská nezávislosť je vnímaná nie ako právo sudcov alebo ich výsada, ale je právom každého občana príslušnej krajiny (napr. Správa Európskej siete súdnych rád). Rovnako aj Bangalórske zásady správania sa sudcov v preambule uvádzajú: „*dôvera verejnosti v súdny systém a morálnu autoritu a integritu sudcov má v modernej demokratickej spoločnosti najvyššiu dôležitosť*“.

Akceptácia súdnych rozhodnutí verejnosťou závisí takisto na miere dôvery v súdnictvo. Miera dôvery zasa závisí od dodržiavania vysokých noriem správania sudcami. Dôvera verejnosti je pritom predpokladom nezávislosti súdnictva. Dôvera nie je vždy závislá od úspechu v spore. Sudcovia sú tvárou spravodlivosti. Musíme zabezpečiť práva občanov na spravodlivosť za pomoci nestranného a nezávislého sudcu v spravodlivom procese. Môžeme si byť istí, že občan sudcom a súdom dôveruje? Dôvera v spravodlivosť nie je daná z titulu pozície. Dôveru si sudcovia musia zakaždým získať.

Prísnejšia úprava vzťahu sudcu a advokáta by mala pomôcť vysloviť „potiaľ a nie ďalej“. Je to naša zodpovednosť. Sprísnenie pravidiel etického správania sudcov neuberie nič na dôveryhodnosti a dôstojnosti sudcov, naopak mali sme šancu presvedčiť verejnosť o tom, že máme skutočný záujem na stanovení mravných hraníc fungovania sudcov a sudcovského stavu ako takého.

Uznesenie č. 176/2018

Súdna rada konštatovala, že návrh JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. a doc. JUDr. Jozefa Vozára, CSc. na doplnenie „*Predseda súdu je zároveň sudcom, v zmysle princípu sudcovskej nezávislosti je primus inter pares - prvý medzi rovnými. Popri plnení úloh sudcu, zabezpečovaní efektívneho fungovania súdu a reprezentovaní súdu navonok je kľúčovou úlohou predsedu súdu zabezpečiť nezávislosť a nestrannosť tak súdu, ako aj jednotlivých*

sudcov. Na predsedu súdu sa preto vzťahujú vo vzťahu k advokátom prinajmenšom rovnako prísne kritériá, ako na sudcu.“ nezískal dostatočný počet hlasov .

Odôvodnenie odlišného stanoviska

Sme presvedčení, že predseda súdu je zároveň sudcom, v zmysle princípu sudcovskej nezávislosti je primus inter pares - prvý medzi rovnými. Popri plnení úloh sudcu, zabezpečovaní efektívneho fungovania súdu a reprezentovaní súdu navonok je kľúčovou úlohou predsedu súdu zabezpečiť nezávislosť a nestrannosť tak súdu, ako aj jednotlivých sudcov. Na predsedu súdu sa preto vzťahujú vo vzťahu k advokátom vzťahujú prinajmenšom rovnako prísne kritériá, ako na sudcu.

Nami navrhované znenie vychádza zo Stanoviska č. 19 (2016) Poradnej rady európskych sudcov (CCJE) o úlohách predsedov súdov. Samotný fakt, že CCJE venovalo predsedom súdov osobitné stanovisko (vydávané raz ročne) naznačuje význam tejto problematiky pre chod súdnictva. Navyše, aj keď Zásady sudcovskej etiky osobitne neupravujú povinnosti predsedov súdov, nič nebránilo aj s poukazom na možný extenzívny výklad zásad sudcovskej etiky súdnej rade upraviť v stanovisku súdnej rady aj rolu predsedov súdov, pretože:

- a) v zmysle § 42 ods. 1 zákona o súdech č. 757/2004 Z. z. povinnosť zdržanlivosti predsedu súdu sa týka všetkého, čo by mohlo narušiť vážnosť a dôstojnosť jeho funkcie alebo ohroziť dôveru v jej nestranný a spravodlivý výkon,
 - b) práve k úprave vzťahu predsedov súdov k advokátom smeroval návrh bývalej podpredsedníčky vlády, pričom navrhovaným textom a zdôraznením princípu primus inter pares predsedom súdov nevznikajú žiadne ďalšie povinnosti,
 - c) vyjadrenie „prinajmenšom rovnako prísne kritériá, ako na sudcu“ plne zodpovedá úlohám a zodpovednosti predsedov súdov, ktoré sú formulované v Stanovisku CCJE. Okrem toho, predseda súdu v rámci svojej pôsobnosti stanovuje organizačno-administratívny rámec fungovania súdu, ktorému sudcovia na súde podliehajú,
- Malo byť v najlepšom záujme tak sudcov ako aj predsedov súdov, aby správanie predsedov súdov bolo posudzované prinajmenšom rovnako prísne, ako správanie sudcov – teda

tých, ktorí organizačno-administratívnym rozhodnutiam predsedov súdov podliehajú.

d) Už z podstaty vecí sa majú interpretačné pravidlá venovať práve takým témam, ktoré v súčasnosti nie sú dostatočne upravené. Mali by pritom formulovať tie najvyššie dosiahnuteľné štandardy či ideály, ku ktorým by mali ich adresáti ašpirovať.

Vychádzali sme z toho, že predseda súdu je nielen prvý medzi rovnými, ale je aj reprezentantom daného súdu a jeho sudcov navonok, je viditeľný a preto by mal byť vzorom v správaní sa. Takýmto výkladom sme chceli dosiahnuť, aby sa sudca v pozícii predsedu súdu priblížil k ideálu predsedu súdu.

Uznesenie č. 177/2018

Súdna rada schválila interpretačné stanovisko v podobe odsúhlasenej tromi z piatich členov etickej komisie.

Odôvodnenie odlišného stanoviska

Z dôvodov uvedených vyššie stanovisko bez zmien odmietnutých v procese prijímania uznesení č. 174/2018 až 176/2018 nepovažujeme za prínosné, ale naopak za vytvorenie priestoru pre legitimizovanie prakticky akejkoľvek úrovne vzťahov sudcu vykonávajúceho funkciu predsedu súdu a advokáta.

Uznesenie č. 178/2018

Súdna rada schválila uznesenie obsahujúce záver o nedostatku jej kompetencie posudzovať správanie konkrétneho sudcu / predsedu súdu v súvislosti s návrhom na začatie disciplinárneho konania vrátane vety znejúcej : „*Zásady sudcovskej etiky sa vzťahujú na všetkých sudcov bez rozdielu, či vykonávajú funkciu predsedu súdu alebo inú funkciu.*

Odôvodnenie odlišného stanoviska

I tomto prípade s odkazom na skoršiu argumentáciu nepovažujeme praktické vloženie znamienka rovnosti medzi sudcov a predsedov súdov za korektné, nakoľko zastávame názor, že predseda súdu z tohto pohľadu má čeliť vyšším nárokom. Sporná druhá uznesenia navyše v schválenej podobe vyvoláva pochybnosti, či nemá dopadať len na justičných funkcionárov, takto ale podnet a ani stanovisko predchádzajúce uznesenie formulované neboli.

JUDr. Elena Berthotyová, PhD.

Mgr. Dušan Čimo

Doc. JUDr. Jozef Vozár, CSc.